

АНОТАЦІЯ

Морозова О. О. Організаційно-економічний механізм управління людським капіталом на підприємствах торгівлі в цифровому середовищі. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля (Галузь знань 07 Управління та адміністрування). - Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2026.

У сучасних умовах цифровізації та глобалізації людський капітал виступає ключовим чинником конкурентоспроможності підприємств торгівлі. Ефективність управління персоналом визначає здатність підприємств до інноваційного розвитку, адаптації до ринкових змін та формування стійких конкурентних переваг. Цифрова трансформація господарської діяльності зумовлює потребу в нових підходах до організації управління людським капіталом, що поєднують класичні управлінські практики з інноваційними цифровими інструментами.

Актуальність дослідження полягає у необхідності розробки організаційно-економічного механізму управління людським капіталом підприємств торгівлі, який враховував умови цифрового середовища, зростаючу конкуренцію, зміни у структурі зайнятості, а також впровадження технологій автоматизації. Це дозволить знизити витрати на управління персоналом, підвищити його продуктивність, забезпечити розвиток компетенцій і створити інноваційну корпоративну культуру.

У першому розділі розроблено теоретичні основи організаційно-економічного механізму управління людським капіталом на підприємствах торгівлі. Уточнено понятійний апарат, зокрема дефініції «людський капітал», «управління людським капіталом», «організаційно-економічний механізм управління людським капіталом». Систематизовано складові механізму: організаційна, економічна, соціальна, інформаційно-аналітична та інноваційна.

Розглянуті функції управління (планування, формування, мотивація, навчання, оцінка, соціальний захист) та принципи його реалізації (системність, комплексність, адаптивність, гнучкість, соціальна відповідальність, мотиваційна орієнтація). Узагальнено сучасні наукові підходи та запропоновано авторське бачення розвитку системи управління людським капіталом у цифровому середовищі.

Другий розділ присвячено аналітико-діагностичним засадам оцінки рівня розвитку та ефективності управління людським капіталом у провідних підприємствах торгівлі України. На основі статистичних даних досліджено фінансово-економічні та кадрово-соціальні показники підприємств (ТОВ «РОЗЕТКА.УА», ТОВ «НРП»(МОЙО), ТОВ «АЛЛО», ТОВ «КОМФІ ТРЕЙД», ТОВ «ФТД-РИТЕЙЛ»(ФОКСТРОТ), ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»). Запропоновано методикау визначення інтегральної оцінки, що поєднує коефіцієнти динаміки доходів, прибутку, чисельності персоналу, а також показники ефективності використання трудових ресурсів. Проведено рейтингування підприємств за рівнем ефективності управління людським капіталом, визначено сильні та слабкі сторони, виявлено проблеми у сфері мотивації, навчання й утримання кадрів. Аналітичні результати підтверджують потребу у розробці та впровадженні організаційно-економічного механізму управління людським капіталом на підприємствах торгівлі з урахуванням впливу цифрових технологій.

У третьому розділі удосконалено методичні засади формування організаційно-економічного механізму управління людським капіталом підприємств торгівлі в умовах цифрової трансформації. Сформовано стратегію управління людським капіталом, що базується на інтеграції цифрових інструментів у кадрову політику. Побудовано модель впливу цифровізації на управління персоналом, яка відображає роль автоматизації, електронного навчання, аналітичних платформ та алгоритмів штучного інтелекту. Розроблено прогностні сценарії розвитку системи управління людським капіталом, які враховують внутрішні та зовнішні фактори, а також використання методів прогнозування для підвищення ефективності кадрових рішень. Запропоновано

організаційно-економічний механізм, що поєднує кадрове планування, систему стимулювання, навчання, корпоративну культуру та інновації в єдину цілісну структуру управління персоналом.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості використання розробленого організаційно-економічного механізму управління людським капіталом у діяльності підприємств торгівлі для підвищення продуктивності праці персоналу, зниження витрат на управління, формування ефективної стратегії розвитку людського капіталу та зміцнення конкурентних позицій підприємств на ринку.

Запропоновані авторкою науково-теоретичні положення, методичні підходи та практичні рекомендації впроваджено у діяльність підприємств та установ, що підтверджується відповідними довідками:

результати щодо формування організаційно-економічного механізму управління людським капіталом у цифровому середовищі використано у навчальному процесі Української інженерно-педагогічної академії при викладанні дисциплін «Управління персоналом», «Економіка підприємства», «Інформаційні системи управління бізнесом», «Цифровізація підприємницької діяльності» (довідка №106-38-07 від 28.08.2024 р.);

науково-практичні підходи до формування корпоративної культури, мотиваційних інструментів і системи внутрішніх комунікацій впроваджено на Малому державному підприємстві «Інститут проблем управління НАН України» (довідка №95/25 від 09.09.2025 р.);

результати дослідження щодо формування стратегії управління людським капіталом у цифровому середовищі, побудованої на експертному методі, впроваджено у діяльність ТОВ «Харківхолодмаш» (довідка №103-45/25 від 03.09.2025 р.);

положення щодо вдосконалення механізмів управління персоналом, стимулювання, формування корпоративної культури та підвищення результативності управлінських процесів використано у роботі Мереф'янської міської ради Харківської області (довідка № 395 від 15.09.2025 р.);

окремі результати, що стосуються оцінювання ефективності управління торговельними підприємствами в умовах цифрової трансформації, застосовано Харківським регіональним фондом підтримки підприємництва Харківської ОВА при формуванні Стратегії регіонального розвитку та розробленні рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств області (довідка №01-25/48 від 16.09.2025 р.).

Напрямок дисертаційного дослідження відповідає тематиці науково-дослідної роботи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Вплив глобалізаційних викликів на розвиток вітчизняного підприємництва в умовах нестабільності» (номер державної реєстрації 0124U000155), у межах якої автором розроблено науково-практичний підхід до оцінювання ефективності управління торговельними підприємствами, обґрунтовано методичне підґрунтя оцінки людського капіталу в умовах глобалізаційних змін, сформовано організаційно-економічний механізм управління людським капіталом підприємств торгівлі та запропоновано науково-теоретичний підхід до трансформації системи розвитку експортного потенціалу України з урахуванням торговельного досвіду країн G7. Отримані результати відображені у наукових публікаціях автора та становлять складову реалізації завдань НДР.

Ключові слова: управління, підприємство торгівлі, організаційно-економічний механізм, людський капітал, стратегія, цифровізація, інновації, мотивація, розвиток, корпоративна культура, бізнес-процеси, прогнозування.

ANNOTATION

Morozova O. O. Organizational and economic mechanism of human capital management at trade enterprises in the digital environment. - Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 076 Entrepreneurship and Trade (Field of knowledge 07 Management and Administration). - V. N. Karazin Kharkiv National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2026.

In modern conditions of digitalization and globalization, human capital is a key factor in the competitiveness of trade enterprises. The effectiveness of personnel management determines the ability of enterprises to innovative development, adapt to market changes and form sustainable competitive advantages. The digital transformation of economic activity requires new approaches to the organization of human capital management, combining classical management practices with innovative digital tools.

The relevance of the study lies in the need to develop an organizational and economic mechanism for managing human capital in trade enterprises, which takes into account the conditions of the digital environment, growing competition, changes in the employment structure, as well as the introduction of automation technologies. This will reduce the costs of personnel management, increase its productivity, ensure the development of competencies and create an innovative corporate culture.

The first section develops the theoretical foundations of the organizational and economic mechanism of human capital management in trade enterprises. The conceptual apparatus is specified, in particular the definitions of «human capital», «human capital management», «organizational and economic mechanism of human capital management». The components of the mechanism are systematized: organizational, economic, social, information and analytical and innovative. The functions of management (planning, formation, motivation, training, assessment, social protection) and the principles of its implementation (systematicity, complexity,

adaptability, flexibility, social responsibility, motivational orientation) are considered. Modern scientific approaches are summarized and the author's vision of the development of the human capital management system in the digital environment is proposed.

The second section is devoted to the analytical and diagnostic principles of assessing the level of development and effectiveness of human capital management in leading Ukrainian trade enterprises. Based on statistical data, the financial, economic and personnel and social indicators of enterprises (ROZETKA.UA LLC, NRP LLC (MOYO), ALLO LLC, COMFI TRADE LLC, FTD-RETAIL LLC (FOXTROT), EPICENTER K LLC) were studied. A methodology for determining an integrated assessment combining the coefficients of revenue dynamics, profit, staffing, as well as indicators of the efficiency of labor resources use was proposed. Enterprises were rated by the level of human capital management effectiveness, strengths and weaknesses were identified, and problems in the field of motivation, training and retention of personnel were identified. The analytical results confirm the need to develop and implement an organizational and economic mechanism for human capital management in trade enterprises, taking into account the influence of digital technologies.

The third section improves the methodological principles of forming an organizational and economic mechanism for managing human capital in trade enterprises in the context of digital transformation. A human capital management strategy is formed, based on the integration of digital tools into personnel policy. A model of the impact of digitalization on personnel management is built, which reflects the role of automation, e-learning, analytical platforms and artificial intelligence algorithms. Forecast scenarios for the development of the human capital management system are developed, which take into account internal and external factors, as well as the use of forecasting methods to increase the efficiency of personnel decisions. An organizational and economic mechanism is proposed that combines personnel planning, an incentive system, training, corporate culture and innovation into a single, integrated personnel management structure.

The practical significance of the results of the dissertation research lies in the possibility of using the developed organizational and economic mechanism for human

capital management in the activities of trade enterprises to increase personnel productivity, reduce management costs, form an effective strategy for human capital development and strengthen the competitive positions of enterprises in the market.

The scientific and theoretical provisions, methodological approaches and practical recommendations proposed by the author have been implemented in the activities of enterprises and institutions, which is confirmed by the relevant certificates:

the results of the formation of an organizational and economic mechanism for managing human capital in a digital environment were used in the educational process of the Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy when teaching the disciplines «Personnel Management», «Enterprise Economics», «Business Management Information Systems», «Digitalization of Entrepreneurial Activity» (reference No. 106-38-07 dated 08/28/2024);

scientific and practical approaches to the formation of corporate culture, motivational tools and internal communications systems were implemented at the Small State Enterprise «Institute of Management Problems of the NAS of Ukraine» (reference No. 95/25 dated 09/09/2025);

the results of the study on the formation of a human capital management strategy in a digital environment, built on an expert method, were implemented in the activities of LLC «Kharkivkholodmash» (reference No. 103-45/25 dated 03/09/2025);

provisions on improving personnel management mechanisms, incentives, forming corporate culture and increasing the effectiveness of management processes were used in the work of the Merefyansk City Council of the Kharkiv region (reference No. 395 dated 15/09/2025);

individual results related to assessing the effectiveness of management of commercial enterprises in the context of digital transformation were applied by the Kharkiv Regional Entrepreneurship Support Fund of the Kharkiv Regional Administrative Organization in the formation of the Regional Development Strategy and the development of recommendations for increasing the competitiveness of commercial enterprises in the region (reference No. 01-25/48 dated 09/16/2025).

The direction of the dissertation research corresponds to the topic of the scientific research work of the V. N. Karazin Kharkiv National University «The Impact

of Globalization Challenges on the Development of Domestic Entrepreneurship in Conditions of Instability» (state registration number 0124U000155), within which the author developed a scientific and practical approach to assessing the effectiveness of management of trading enterprises, substantiated the methodological basis for assessing human capital in conditions of globalization changes, formed an organizational and economic mechanism for managing human capital of trading enterprises and proposed a scientific and theoretical approach to transforming the system of developing Ukraine's export potential, taking into account the trade experience of the G7 countries. The results obtained are reflected in the author's scientific publications and are part of the implementation of the research tasks.

Keywords: management, trade enterprise, organizational and economic mechanism, human capital, strategy, digitalization, innovation, motivation, development, corporate culture, business processes, forecasting.